

Personlige opplevelser

Innlegg på inntil 1000 ord om personlige opplevelser og erfaringer som pasient eller pårørende sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Møtet med legen

Hvorfor synes enkelte pasienter at legen er ufølsom, eller rett og slett slø, når hans hensikter er så gode? Hva kommer det av at legen mener at enkelte pasienter er vanskelige? Dette er et ikke-vitenskapelig forsøk på å kaste lys over opplevelser som enkelte bekymrede, sårbare pasienter kan ha i møte med sine menneskelige, feilbarlige leger.

Når en lege og en pasient møtes, har de to vidt forskjellige utgangspunkt. Dette gir dem rike muligheter for å feiltolke hverandre. Legen er løsningsorientert – det er hans jobb, det er det han er utdannet til. Jeg, pasienten, er symptomorientert – det er jeg som har plager, og mitt ønske er å bli kvitt dem, samme hva diagnosen er. Hvis ikke det er mulig, vil jeg ha en forklaring, en forklaring som er tilpasset meg og mitt kroppsbilde. Legen har sett verre. Jeg, derimot, har aldri opplevd maken. Plagene mine har, for meg, vart i en evighet. Legen har et kvarter til å orientere seg og ta en beslutning.

Legen har, i mine øyne, all makt. For meg er forholdet skjevt, i legens favør. Jeg er prisgitt legen – hans kunnskap, hans faglige og personlige verdensbilde og hans innsikt i hvordan akkurat *jeg* har det. Det er han som bestemmer hvordan jeg skal behandles. Og det er for ham jeg blottlegger meg.

All kommunikasjon mellom oss er farget av denne ubalansen. Det han sier til meg, veier mye tyngre enn det samme budskapet fra et annet menneske. Jeg på min side tror at han umiddelbart skjønner hva jeg føler og tenker. I min fortelling begynner jeg i midten. For legen virker det jeg sier ulogisk, for meg blir svarene hans bare forvirrende.

Jeg ser på meg selv som unik. Det gjør ikke legen. «Dette er ikke noe alvorlig,» sier han og mener at sykdommen ikke er livstruende. Han sammenlikner plagene mine med plagene til andre og sykere pasienter, og vil trøste meg. For meg betyr det at legen

ikke har forstått hvor vondt jeg har det – mitt sammenlikningsgrunnlag er min tidligere symptomfrie tilstand. Når legen sier: «Ryggsmerter er ikke farlig. Ikke vær redd for smertene, bare se bort fra dem,» lurer jeg på om vi er på samme planet. Han tenker på helsen min. Jeg tenker på meg selv og mine uutholdelige smerter.

I tillegg til å være unik mener jeg at jeg tilhører normen. Jeg er overbevist om at alle andre tenker akkurat som meg. Derfor blir jeg overrasket når legen stiller spørsmål som i mine øyne har opplagte svar. Jeg lurer på om han vet hva han snakker om. Jeg kan også oppleve spørsmålet som en irettesettelse eller som en moralsk dom. Når han kan finne på å spørre meg om mitt forhold til alkohol, hva sier det om hans oppfatning av meg? Ser han ikke at jeg ikke har alkoholproblemer? Jeg blir enten defensiv eller bruker resten av timen til å bebreide meg selv («han oppfatter meg som en moralsk forkastelig person»), og tolker alle videre forsøk på å hjelpe meg ut fra dette perspektivet.

Noen ganger har jeg, ofte ubevisst, dannet meg en oppfatning av hva slags rolle legen skal spille for meg: teknikeren (du må operere bort sykdommen), tjeneren (jeg har kommet hit for å få antibiotika), far/mor (ta vare på meg!). Når han ikke oppfyller rolleforventningene, blir jeg frustrert. Altså er det ingen vits i å samarbeide med ham – når ikke han vil komme inn i min verden, holder jeg meg utenfor hans.

Har legen en dårlig dag eller er ustrukturert, forsøker jeg å strukturere møtet ved å fortelle bare om det som støtter opp om min egen, hjemmesnekrede diagnose. Eller jeg blir så stresset av legens stress at jeg er enig i alt han sier for å komme unna en ubehagelig situasjon.

Mange leger ønsker å trekke meg inn i prosessen, både i forhold til diagnosen og i den videre behandlingen. Men når legen i beste mening sier: «Og hva mener *du* er grunnen til magesmertene?» vet jeg ikke hva jeg skal svare. Er det ikke hans jobb å finne årsaken? Eller jeg får vite at et inngrep kan være aktuelt, men at det også er en

del faktorer som teller mot det. Så sier han at *jeg* skal ta stilling til om jeg skal opereres eller ikke. Da føler jeg at han har satt meg i en umulig situasjon. Og det burde han forstå! Jeg kan også få skyldfølelse fordi jeg ikke vet hva som er «riktig» svar.

Legens ubetenksomme ord kan være svært sårende. Hvis jeg som tenåring har en ganske vanlig plage, for eksempel akne, kan legen i en jovial, oppmuntrende tone si: «Du skal se, etter en uke [med dette preparatet] vil alle guttene i klassen slåss om deg!» Jeg blir knust – jeg har et dårlig selvbilde og er ulykkelig over at jeg ikke har noen kjæreste. Det jeg hører, er at han gjør narr av meg.

I det hele tatt blir jeg ofte lite glad når legen forsøker å oppmuntre meg. Jeg tolker det som en avfeieelse. Jeg går ikke til legen for å bli oppmuntret, det er fakta og ærlige svar jeg vil ha.

Jeg ønsker heller ikke å måtte behandle legen på en diplomatisk måte av frykt for at han skal kritisere behandlingen jeg får hos en annen lege. Jeg er ikke interessert å høre at han betviler den andres dømmekraft. Jeg kan ikke overprøve legenes anbefalinger. Noen ganger undrer jeg meg over at legen ikke synes å være i stand til å kommunisere med sine kolleger, men må krangle med dem gjennom meg. Jeg vil at legene skal prøve å sette seg inn i hvordan *jeg* opplever det når fagfolk som jeg stoler på, ikke er enige seg imellom. Legen må ta innover seg at det er jeg som står i sentrum – det er faktisk meg det dreier seg om.

Alison Olsen Philip
alison.philip@chello.no

Manuskriptet ble godkjent 21.3. 2006.